

YMPÄRISTÖKASVATUS- SUUNNITELMA PERUSOPETUS 1-9 LK

18.3.2022

 KANKAANPÄÄ

TYÖRYHMÄ 9/2021- 4/2022

- Kalle Männistö Honkajoen yhteiskoulu
- Jaana Hautaviita ja Tiina Lähteenmäki, Kangasmetsän koulu
- Sari Lindell, Sari Katajisto ja Niina Harju, Keskustan koulu
- Riikka Kukcumäki, Vihteljärven koulu
- Koulusosionomi Kati Hietikko, sihteeri ja koolle kutsuja

TAVOITTEET

Tarve koulujen yhteisen ympäristökasvatussuunnitelman laatimiselle on lähtenyt sivistyspalveluiden koulutustiimin aloitteesta keväällä 2021.

1. Suunnitelmassa laaditaan ohjelma-aiho jokaisen perusopetuksen vuosiluokan ympäristökasvatustoiminnalle. Ohjelma-aihiossa huomioidaan sen soveltuminen opetussuunnitelmaan. Aihepiiriin tutustuminen voidaan toteuttaa teemapäivinä tai –viikkoina oppituntien lisäksi. Jokaiselle luokka-asteelle on laitettu suunnitelmaan muutama esimerkkitoteutustapa, joita voidaan muuttaa koulun resurssien mukaan. Ne päätetään aina koulukohtaisesti.
2. Toisena tavoitteena on lisätä ulko-oppituntien määrää kaikissa aineissa:
  - ulkona oppiminen (outdoor education) on kasvatuksen osa-alue, jossa oppiminen perustuu kokemuksiin ja elämyksiin ulkona erilaisissa oppimisympäristöissä. Ulkona oppiminen sopii kaikille ikäryhmille ja kaikkiin oppiaineisiin.
  - Opimme ympäristöstä, opimme ympäristössä ja toimimme ympäristön puolesta (Palmerin ympäristökasvatuksen puumalli 1998, suom. Cantell 2004).
3. Koulut nimeävät omien koulujensa kummiympäristöt:
  - taustalla on ajatus lähellä olevan ympäristön seuraamisesta ja hoitamisesta.

TAUSTA

 KANKAANPÄÄ

Kankaanpään kaupungin ilmasto-ohjelma 2017-2025

- **Päätavoitteena** vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja hillitä ilmastonmuutosta.
- Osatavoitteita on seitsemän, joista tavoite **ympäristökasvatus, -valistus ja -neuvonta** liittyy suoraan nyt tehtävään suunnitelmaan: tarjotaan kestävään kehitykseen liittyvää kasvatusta ja opetusta kouluissa ja päiväkodeissa.
- Arviointi tehdään vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä, ilmasto-ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet tarkistetaan 2020 ja 2023.

Lauhanvuori – Hämeenkanngas UNESCO Global Geopark

- LH Geoparkia hallinnoi alueen kuntien perustama yhdistys, Lauhanvuori – Hämeenkanngas Geopark ry, Kankaanpää on yksi mukana olevista kunnista.
- Yhdistys kehittää ja ylläpitää Geoparkia yhteistyössä Metsähallituksen, Luonnonvarakeskuksen, jäsenyritysten ja -yhdistysten sekä muiden sidosryhmien kanssa
- Siltä edellytetään korkeatasoista aktiivisuutta erityisesti matkailun, **ympäristökasvatuksen**, paikallistalouden, **kestävän kehityksen** ja kansainvälisenkin verkostoitumisen edistämässä.

1. SUUNNITELMA

Ykköset

- Vuoden aikojen vaihtelu

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Lähimetsä
- Oman pihapiirin hoitaminen (kitkeminen jne.)
- Vuodenaikojen vaihtelun havainnoiminen
  - vuodenaikojen kuvaaminen ja työstäminen
  - hiljaisuuskävely eri vuodenaikoina
- Kierrätyksen aloittaminen

Kakkoset

- **Satokauden hyödyntäminen (terveellistä ravintoa luonnosta)**

Esimerkkitoimitustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Luonnonantimet (juurekset, viljat, kasvit, marjat)
- Kasvilaatikkoviljelyn aloittaminen
  - Kasvilaatikot ulos
  - sisäkasvatus
- Retki kasvihuoneille/ maatilalle
- Kierrätys - biojäte

Kolmoset

- **Ympäristötietoisuus**

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Luonto, aistit, havainnot, tunne:
  - lähiluontoretki retkipatjat mukana: pysähdytään kuuntelemaan koskemaan, katselemaan “aistikävelyn” hengessä. Tehdään myös muutama venyttelevä, rentouttava metsäjoogaliike. Hengitellään luonnon tuoksuja.
- Kestävä kehitys - kierrätys: ekotapa-passi käyttöön esim. kahden viikon ajaksi.
  - Kiertotalousvierailu - kokonaisuus ikätaso huomioon ottaen

Neloset

- **Luonnon lähiympäristöt**

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Kartta (Suomi, Pohjoismaat)
- Ympäristöopin sisältönä on niityn kasvit (hyödynnetään kouluniittyjä!) ja eläimet sekä metsien kasveja, puita, eläimiä ja lintuja. Syvennetään opittua asiaa metsässä liikkuen ja kasveja sekä puita tunnistaen.
- Kestävä kehitys-kierrätys: Koulun kierrätysroskisten “järjestäjinä” toimiminen, huolehtiminen ja muiden neuvominen, muistuttelu jne. jos käyttö repsahtaa
- Ympäristötietoisuus-luonto, aistit, havainnot, tunne: lähiluontoretki aistit avoinna kauniita/ vähemmän kauniita/eri värisiä kohteita, omia lempikohteita luonnosta kuvaten
- Metsän tarina (elokuva)

Vitokset

- Vesi-teema (tutustumiskohteena lähijoet ja -järvet)

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Vesitutkimusreppu: Sen käyttö, vesitutkimukset ja pienimuotoinen raportointi. Geopark.
- Kestävä kehitys-kierrätys: mielipide-kirjoitus kestävän kehityksen näkökulmasta. Vaikuttaminen: erilaiset mediat ja koulun oma tiedotus
- Ympäristötietoisuus-luonto, aistit, havainnot, tunne: lähiluontoretki erityisesti myös veden läheisyyteen. Vesi ja sen kosketus: miltä käsien/jalkojen upottaminen viileään veteen tuntuu? Miten vesi sinuun vaikuttaa jos pääset suihkuun, kylpyyn, uimaan, veneilemään tai vaikka vain rantaan, veden äärelle - miltä se tuntuu, miten vaikuttaa?
- Järven tarina (elokuva)

Kutoset

- Kulttuuriperintö

Esimerkit toteutuvat/päätetään koulukohtaisesti

- Muinaissuomalaisuus
  - Kutosilla on sekä uskonnossa että historiassa muinaissuomalaisten uskonto sisältönä. Siellä käydään läpi muinaissuomalaisten jumalia kuten Tapio, Ahti, Ukko, Hiisi sekä puhutaan maahisista ja tontuista. Kirjoitetaan äidinkielessä tarinaa, jossa seikkaillaan tuossa ajassa. Tarinat voidaan kirjoittaa metsässä. Kuvataide, tarinointi nuoremmille
  - Geopark alueen kulttuuriperintö
    - Luontokoulutapahtuma
    - Linnunpönttötalkoot
    - Kierrätys
    - Monikulttuurisuus
    - Museovierailut, esim. Taidekehä Ecomuseum

Seiskat

- Kiertotalous

Esimerkkitoimitukset/päätetään koulukohtaisesti

- Kasviviljelyllä ylläpito
- Perennapenkien ja puutarhan hoito
- Vedenpuhdistus
- Kiertotalouteen tutustuminen esim. Kirkkokallio

Kasit

- **Metsä-teema, ekosysteemit**

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Metsäkoulu Lauhanvuorella Geopark
- Kasvilaatikoiden sadon hyödyntäminen kotitaloudessa
- Mehiläisten hoito
- Tunturin tarina (elokuva)

Ysit

- **Energiantuotanto, minä ja ympäristö**

Esimerkkitoteutustavat/päätetään koulukohtaisesti

- Maisemanhoito
- Minä ja ympäristö (laaja-alainen pohdinta)
  - Tiedot, taidot ja asenne
- Kiertotalous ja energiantuotanto

2. LISÄTÄÄN ULKO-OPPITUNTIEN MÄÄRÄÄ VINKKEJÄ OPETTAJILLE

- Suomen luonto -ja ympäristökoulujen liitto ry:n koostamasta materiaalista; *OPS 2016, luonto- ja ympäristökasvatus sekä kestävä kehitys* löytyy ympäristökasvatukseen liittyvät käsitteet oppiaineittain https://www.luontokoulut.fi/download/tietoa/OPS_ja_keke_analyysi.pdf
- Ulkona oppimisen, ympäristökasvatuksen ja kestävä elämäntavan materiaalipankki MAPPA <https://mappa.fi/fi/etusivu>
- SYKLI:n “#ULKOLUOKKA – liikuntaa ja oppimista lähiluonnossa” – hankkeen sivut <https://ulkoluokka.fi/>
Loikkaa ulkoluokkaan kirja: <https://ulkoluokka.fi/wp-content/uploads/2020/01/ulkoluokka-nettiin.pdf>
- Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto, LYKE <https://www.luontokoulut.fi/>
- Haltian luontokeskuksen oppi- ja etäopetusmateriaalit <https://haltia.com/luontokoulu/oppimateriaalit/>
- Suomen Latu, Luokasta luontoon hankkeen valmiit ulkotuntien rungot <https://www.suomenlatu.fi/tapahtumia/luokasta-luontoon-materiaali.html>
- Retkietiketti, esimerkiksi www.luontoon.fi
- Metsään retkelle ja oppimaan oppilaslähtöisesti <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/Metsaan-retkelle-ja-oppimaan-oppilaslahtoisesti.pdf>
Viimeisellä sivulla lisää vinkkejä verkkosivuista ja kirjoista

- Ulko-opetuksessa voi hyödyntää oppilaiden **omia mobiililaitteita** (taskulamppu, kompassi, askelmittari, sanakirja, sanelin, sanakirja, videokuvaus jne.). Erilaisen mittaamisen lisäksi sillä voi tunnistaa lajeja erilaisten **sovellusten** avulla (esimerkiksi Seek By iNaturalist). **Kameraa** hyödyntäen voi myös tehdä oppikirjojen kappaleisiin omilla kuvilla lisäkuvituksia tai lähteä tutkimaan tiettyä teemaa koko luokan yhteisellä **fotomaratonilla** (esim. osallistutaan joukkueina. Muutama otsikko valmiina; kierrätys, mennään metsään, liikunta välitunnilla ja luonnon värit jne.).
- **Videokuvausta** voi hyödyntää tekemällä esimerkiksi opetusvideoita, uutisia, mainoksia, musiikkivideoita ja haastatteluja. Projektista saa sopivan, kun rajaa ja suunnittelee sen sopivuuden teemaan ja käytettävissä olevaan aikaan nähden etukäteen yhdessä oppilaiden kanssa. Vinkkejä voi katsoa lisää vaikka kamerakynän pedagogiikasta www.kamerakyna.fi .
- **Erilaiset pelialustat** (Kahoot, Socrative, Quizlet) ovat koulussa ja opetuksessa paljon käytettyjä ja niiden soveltuvuus ulko-opetukseen on hyvä. Näin tietysti myös hyvä ryhmä- ja kirjoitusalue Padlet. Jos haluaa pelillisempää toimintaa, jossa on huomioitu yhteisöllinen ja liikunnallinen ulottuvuus hyvä vaihtoehto on Seppo (www.seppo.io). Erityisesti kouluille kehitetty palvelu on PaikkaOppi, jossa tallennetaan kuvia ja tekstejä kartalle (www.paikkaoppi.fi).
- Lähde: Henna Tampio – Matti Tampio. 2017. Ulkoloikka. Hyppää ulko-opetuksen ideoiden maailmaan

Henna Tampio – Matti Tampio. 2017. Ulkoloikka. Hyppää ulko-opetuksen ideoiden maailmaan.

Henna Tampio – Matti Tampio. 2016. 2p. Ulos oppimaan! Sata ideaa ulko-opetukseen

Ympäristökasvatusta Pohjoismaissa. Kirja elämyksistä, oppimisesta ja osallisuudesta ihmisen ja luonnon välisessä kanssakäymisessä. Pohjoismaiden ministerineuvosto 2019.

<https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1367637/FULLTEXT01.pdf>

3. KUMMIYMPÄRISTÖT

- Kangasmetsä
  - Niementielle istutettu metsä
  - Liikuntakeskuksen uusi kota ja sen alueen metsä
  - Risen liikuntapuisto
  - koulun piha-alue

- Pohjanlinna
  - Niementielle istutettu metsä
  - Liikuntakeskuksen uusi kota ja sen alueen metsä
  - Risen liikuntapuisto
  - koulun piha-alue

- Keskusta
  - Rivieran ranta
  - Myllymäen pururadan alue
  - Hautausmaan puistikko
  - koulun piha-alue
- Vihteljärvi: koulun piha-alue nuotiopaikkoineen ja läheisen järven ympäristö
- Niinisalo: koulun ympäristön metsä, piha-alue ja laavu (Ryssän monttu)
- Venesjärvi: iso välituntipiha ja pieni metsä, järven ranta-alueen niitty, rantalava ja kaukalo
- Kyynärjärvi: noin 500m päässä oleva lähimetsä
- Honkajoki:
  - eskarit - Kirkkoluoma ja lähiympäristö
  - alakoulu - Pururata ja päiväkodin / vanhainkodin niitty
  - yläkoulu / lukio - Piha-alue ja Pesämäki

Tulevaisuuden työvälineitä

- Digiluonto Satakunnan mahdollisuudet
- Lyke-keskuksen *Kasviosta kansalaistiedoksi* hankkeena on toteutettavaksi tulossa Kouluajan kasvio/eliökokoelma, jossa havainnot menee suoraan laji.fi tietokantaan
- Tämä voidaan ottaa myös Kankaanpään kouluissa käyttöön, ajankohta ehkä syksyllä 2023
- GEO-oppimiskeskuksen käyttö (Leader-rahoitusta haettu. Kaupunginhallitus 24.1.22/Pykälä 21)
- GEO-parkin oppimissivusto on uudistumassa. Tällä hetkellä sivusto löytyy skrollaamalla alaspäin kohtaan OPPIMATERIAALIT sivulla <https://lhgeopark.fi/geopark/oppiminen/>

KANKAANPÄÄ

